

Αρ. Φακ.: Α/Π 331/2019

**Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων υπό την ιδιότητα του Ανεξάρτητου Μηχανισμού
Πρώτησης, Προστασίας και Παρακολούθησης της Σύμβασης του
ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες
αναφορικά με τα επιδόματα φροντίδας**

Λειτουργός: Νάσια Διονυσίου

Προϊστάμενη: Ελένη Χατζηττοφή

2 Φεβρουαρίου 2021

I. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟΥ – ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

1. Η κ. ΧΧΧΧΧ, με επιστολή ημερομηνίας 20 Φεβρουαρίου 2019, υπέβαλε, εκ μέρους της αδερφής της κ. ΨΨΨΨΨ, παράπονο σε σχέση με το ύψος του επιδόματος φροντίδας που της παραχωρήθηκε, μετά από αξιολόγηση της αναπηρίας της.
2. Ειδικότερα, η αναπηρία της ΨΨΨΨΨ, η οποία είναι άτομο με σύνδρομο Down έχει πιστοποιηθεί ως «μέτρια», με αποτέλεσμα το ύψος του επιδόματος να καθοριστεί στα 200 ευρώ. Η αδερφή της, ωστόσο, υποστηρίζει ότι για να μπορεί ένα άτομο με τα ειδικότερα χαρακτηριστικά που έχει η αδερφή της να είναι λειτουργικό θα πρέπει να καλύπτονται επαρκώς οι ανάγκες του για φροντίδα, κάτι για το οποίο το ποσό των 200 ευρώ μηνιαίως δεν επαρκεί.
3. Στα πλαίσια της διερεύνησης του παραπόνου είχαμε αλληλογραφία με την Διευθύντρια Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες, η οποία ανέφερε τα εξής:
 - Η ΨΨΨΨΨ είναι λήπτρια Ε.Ε.Ε.
 - Η παροχή επιδόματος φροντίδας καθορίζεται από το περί Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και Γενικότερα περί Κοινωνικών Παροχών Νόμων (Ανάγκες για Κατ' Οίκον Φροντίδα Ατόμων με Αναπηρίες) Διάταγμα του 2017 (Κ.Δ.Π. 365/2017).
 - Σύμφωνα με το προαναφερόμενο Διάταγμα, το ποσό της επιχορήγησης καθορίζεται σε €100 ή €200 ή €300 ή €400 μηνιαίως για υπηρεσίες μερικής ή πλήρους φροντίδας κατ' οίκον, ανάλογα με τον βαθμό αναγκών του αιτητή.
 - Η ενδιαφερόμενη αξιολογήθηκε στο Κέντρο Αξιολόγησης Αναπηρίας Λεμεσού στις 14 Απριλίου 2018 από τριμελή επιτροπή, η οποία συστάθηκε λαμβάνοντας υπόψη το είδος της αναπηρίας της και απαρτιζόταν από νευρολόγο, ψυχίατρο και εργοθεραπευτή. Σύμφωνα με το πόρισμα αξιολόγησης, η ενδιαφερόμενη, η οποία έχει πιστοποιηθεί ως πρόσωπο με μέτρια νοητική αναπηρία, αντιμετωπίζει ήπιας προς μέτριας έκτασης δυσκολίες στους τομείς της ατομική και οικιακής φροντίδας.

Ως εκ τούτου, το ποσό επιχορήγησης για παροχή μερικής κατ' οίκον φροντίδας καθορίστηκε στα €200.

- Πρόσθετα του ανωτέρω ποσού φροντίδας, η παραπονούμενη λαμβάνει Ε.Ε.Ε. ως βασικές ανάγκες και επίδομα αναπηρίας που ανέρχεται σε €568,20, καθώς και επίδομα ορφάνιας που ανέρχεται σε €280 μηνιαίως.

4. Επιπρόσθετα των πιο πάνω, όπως φαίνεται από το Έντυπο πιστοποίησης Αναγκών για Κατ' οίκον φροντίδα, το οποίο συνοδεύει την Έκθεση Ολοκληρωμένου Πορίσματος Αξιολόγησης Αναπηρίας και αναγκών για κατ' οίκον φροντίδα, η έκταση της φροντίδας που απαιτείται για κάθε άτομο έχει αντιστοιχηθεί με συγκεκριμένο χρηματικό ποσό. Ειδικότερα:

- ✓ Ήπια έκταση φροντίδας → €100
- ✓ Μέτρια έκταση φροντίδας → €200
- ✓ Σοβαρή έκταση φροντίδας → €300
- ✓ Ολική έκταση φροντίδας → €400

II. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΜΕΑ

5. Στο Άρθρο 1 της Σύμβασης, ορίζεται ως σκοπός της, η προώθηση, προστασία και διασφάλιση της πλήρους και ισότιμης απόλαυσης όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών από όλα τα άτομα με αναπηρίες, και η προώθηση του σεβασμού για την έμφυτη αξιοπρέπειά τους. Διαλαμβάνεται, επίσης, ότι **άτομα με αναπηρίες περιλαμβάνουν εκείνα τα άτομα τα οποία έχουν μακροχρόνια σωματικά, πνευματικά, διανοητικά ή αισθητηριακά εμπόδια τα οποία, κατά την αλληλεπίδρασή τους με διάφορα εμπόδια, δυνατόν να εμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ίση βάση με άλλους.**

6. Το άρθρο 19 της Σύμβασης, με τίτλο **«Ανεξάρτητη διαβίωση και ένταξη στην κοινωνία»**, αναγνωρίζει το δικαίωμα όλων των ατόμων με αναπηρίες να ζουν ανεξάρτητα και να αποτελούν μέλη της κοινότητας, έχοντας ελευθερία επιλογής και ασκώντας τα ίδια έλεγχο σε ό,τι αφορά τη ζωή τους. Μία από τις επιμέρους κρατικές υποχρεώσεις που θεσπίζει το εν λόγω άρθρο είναι πως **πρέπει να διασφαλίζεται**

πως τα άτομα με αναπηρίες έχουν πρόσβαση σε σειρά υπηρεσιών στο σπίτι, σε καταστήματα και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένης και της προσωπικής βοήθειας που είναι απαραίτητη για την υποστήριξη της διαβίωσης και της ένταξης στην κοινωνία και την αποτροπή της απομόνωσης ή του διαχωρισμού από την κοινωνία.

7. Στο Γενικό σχόλιο (2018) σε σχέση με την ισότητα και τη μη-διάκριση, η Επιτροπή Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρίες του ΟΗΕ, επισημαίνει αναφορικά με το άρθρο 19, **ότι τα κριτήρια και οι διαδικασίες πρόσβασης σε υποστηρικτικές υπηρεσίες θα πρέπει να καθορίζονται με τρόπο που να μη συνιστά διάκριση και θα πρέπει να επικεντρώνονται στις απαιτήσεις του ατόμου, παρά στη βλάβη του, ακολουθώντας μία προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα.**
8. Στο Άρθρο 28, με τίτλο **«Επαρκές επίπεδο ζωής και κοινωνική προστασία»**, θεμελιώνεται η υποχρέωση των κρατών να αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες σε επαρκές επίπεδο ζωής για αυτά και τις οικογένειές τους, περιλαμβανομένων επαρκούς σίτισης, ένδυσης και στέγης, και στη διαρκή βελτίωση των συνθηκών ζωής και να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν και προωθήσουν την πραγμάτωση του δικαιώματος αυτού χωρίς διάκριση με βάση την αναπηρία.
9. Στο Γενικό σχόλιο (2018) σε σχέση με την ισότητα και τη μη-διάκριση, η Επιτροπή Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρίες, αναφερόμενη στο άρθρο 28, παρατηρεί πως **η φτώχεια αποτελεί αφενός έναν επιβαρυντικό παράγοντα, και αφετέρου το αποτέλεσμα πολλαπλών διακρίσεων.** Η αποτυχία εφαρμογής του δικαιώματος των ατόμων με αναπηρίες σε ένα επαρκές επίπεδο ζωής για τους εαυτούς τους και τις οικογένειές τους είναι αντίθετο στους σκοπούς της Σύμβασης. Η αποτυχία αυτή είναι ιδιαίτερα ανησυχητική σε σχέση με τα άτομα που ζουν σε ακραία φτώχεια ή ένδεια. **Για να επιτευχθεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο ζωής, συγκρίσιμο με το επίπεδο ζωής των άλλων ανθρώπων, τα άτομα με αναπηρίες κατά κανόνα έχουν επιπρόσθετα έξοδα.** Αυτό αντιπροσωπεύει ένα ιδιαίτερο μειονέκτημα για τα παιδιά ή τις ηλικιωμένες γυναίκες με αναπηρίες που ζουν σε ακραία φτώχεια ή ένδεια.

10. Βάσει των πιο πάνω, η Επιτροπή επισημαίνει ότι **τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα ώστε να παρέχουν τη δυνατότητα στα άτομα με αναπηρίες να καλύπτουν τα επιπρόσθετα έξοδα που συνδέονται με την αναπηρία. Τα κράτη απαιτείται να προβούν σε άμεσα βήματα για να προσφέρουν στα άτομα με αναπηρίες που βρίσκονται σε ακραία φτώχεια ή ένδεια μία βασική ελάχιστη κάλυψη των αναγκών τους, και ειδικότερα της τροφής, της ένδυσης και της στέγασης. Σχετικά με την κοινωνική προστασία, τα κράτη απαιτείται επιπρόσθετα να εφαρμόζουν ένα βασικό επίπεδο προστασίας.**
11. Πρόσθετα των πιο πάνω, επισημαίνω ότι θεμελιώδης αρχή της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων είναι ότι **τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται αφορούν σε όλα τα άτομα με αναπηρίες, ανεξαρτήτως του είδους ή του βαθμού της αναπηρίας τους.**

III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

12. Από τα στοιχεία που έχουν τεθεί υπόψη μου, στα πλαίσια της διερεύνησης του παρόντος παραπόνου, προκύπτει ότι για τον καθορισμό της έκτασης/του ποσού φροντίδας που παραχωρείται σε ένα άτομο με αναπηρίες λαμβάνεται υπόψη η προηγηθείσα αξιολόγηση της αναπηρίας του και η πιστοποίηση του ως ήπιας, μέτριας, σοβαρής ή ολικής ώστε να συσχετιστεί με τις ανάλογες δυσκολίες που αντιμετωπίζει.
13. Επειδή η λειτουργικότητα και οι ανάγκες δύο ατόμων με την ίδια βλάβη δύναται να διαφέρουν μεταξύ τους, καθότι εμπλέκονται ξεχωριστοί παράγοντες και διαμορφώνουν διαφορετικά τις απαιτήσεις τους κατά παρόμοιο τρόπο δύναται επίσης να συμβαίνει όταν ένα πρόσωπο με ηπιότερη βλάβη μπορεί να έχει ακριβώς τις ίδιες ανάγκες με κάποιο άλλο πρόσωπο με σοβαρότερη βλάβη, επειδή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν και οι ανάγκες που συνακόλουθα εμφανίζουν είναι οι ίδιες ή συναφείς.

14. Επειδή, η οικονομική στήριξη που παρέχεται από το κράτος υπό τη μορφή επιδόματος φροντίδας αποτελεί μορφή εύλογης προσαρμογής, και ως τέτοια επιβάλλεται να είναι εξατομικευμένη βάσει των ειδικών αναγκών και απαιτήσεων που επιχειρεί να καλύψει, εισηγούμαι όπως το αίτημα της παραπονούμενης σε σχέση με την αύξηση του επιδόματος φροντίδας επαναξεταστεί με βάση τις προσωπικές ανάγκες της αδελφής της και τα εμπόδια που αντιμετωπίζει στην αυτοεξυπηρέτησή της όπως η ίδια μπορεί να στηρίξει.

Μαρία Στυλιανού-Λοττίδη
Επίτροπος Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων